

Mariola Antczak*

Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Łódzki

BIBLIOTEKA SZKOLNA: KLUCZ DO SUKCESU UŻYTKOWNIKÓW [SCHOOL LIBRARY: A KEY TO USERS' SUCCESS]

Abstrakt: Przedstawiono bibliotekę szkolną jako jeden z ważniejszych, a w wielu przypadkach nawet niezbędnych „kluczy do sukcesu”, precyzując przy tym rozumienie terminu „sukces”. Ukazano możliwości, którymi dysponuje biblioteka szkolna w przygotowaniu czynnych obywateli społeczeństwa informacyjnego. Te opinie i badania stanowią punkt wyjścia do rozważań nad teorią, jak i praktyką w dziedzinie działalności edukacyjnej bibliotek szkolnych na przykładzie Łodzi i województwa łódzkiego.

BIBLIOTEKI SZKOLNE – "EDUKACJA CZYTELNICZA I MEDIALNA" – NAUCZYCIEL BIBLIOTEKARZ –
SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE – ŁÓDŹ I WOJEWÓDZTWO

Abstract: A school library is presented as one of the most important, or in some cases even an indispensable factor enabling any successes of its users (the term "success" is specified). The author discusses the power of school libraries to prepare active citizens of information society. Such research and opinions are the starting points for theoretical and practical considerations on selected educational activities of school libraries based on some examples from Łódź and the Voivodeship.

INFORMATION SOCIETY – ŁÓDŹ AND THE VOIVODESHIP – "READING AND MEDIA EDUCATION" – SCHOOL
LIBRARIES – TEACHER LIBRARIAN

*

* *

Pojęcie sukcesu

Są ludzie, dla których sukces oznaczać mógłby to, z czym utożsamiają go na przykład Wojciech i Elżbieta Wojtowiczowie, na których stronę można dotrzeć wpisując w wyszukiwarkę słowo „sukces”. Zacytowali oni wypowiedź Ralpa Waldo Emmersona:

Sukces to: śmiać się często i szczerze, zyskać szacunek inteligentnych ludzi i podziw dzieci, zasługiwać na dobrą cenę uczciwych krytyków i cierpliwie znosić zdradę fałszywych przyjaciół, doceniać piękno, znajdować w bliźnich to, co najbardziej wartościowe, pozostawić po sobie świat nieco lepszym i mieć świadomość, że choćby jedna istota ludzka odetchnęła lżej dzięki temu, że my istnieliśmy na tym świecie. [Emerson, cytat zaczerpnięty ze strony internetowej Witolda i Elżbiety Wojtowiczów].

* Dr MARIOLA ANTCHAK, adiunkt w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego; doktor nauk humanistycznych (bibliologia); mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Dwie najważniejsze publikacje: (2007) *Metoda bibliograficzna, statystyczna, porównawcza w badaniach bibliologicznych na przykładzie badań własnych*; (2005) *Metody i techniki szybkiego uczenia się w programie edukacji czytelniczej i medialnej*. Adres elektr.: marant@uni.lodz.pl

Zaglądnijac natomiast do profesjonalnego Źródła informacji, jakim jest *Słownik Wyrazów Obcych...* Władysława Kopalińskiego przeczytamy, że sukces to osiągnięcie lub wyczyn [Kopaliński 2008, dok. elektr.].

Sukcesy można osiągać w wielu dziedzinach i na wielu polach działalności. Miara sukcesu mogą być: zrealizowane plany, szczęście, zdrowie, życie zgodne z wyznawaną wiarą, własność materialna, sława itp. Pojęcie to nie jest jednoznacznie rozumiane przez wszystkich. To, co dla jednych jest ewidentnym sukcesem, nie musi być takim dla drugich. Istnieją jednakże ogólne kanony, które pomagają stwierdzić co w świetle opinii publicznej jest z sukcesem utożsamiane i jako taki postrzegane.

Można zaryzykować stwierdzenie, że często do osiągnięcia sukcesu potrzebna jest wiedza, mądrość i umiejętności, chociaż prawdą jest, że niekiedy wystarczy łut szczęścia, łaska, odpowiednie cechy charakteru lub po prostu – zmiana sposobu myślenia.

Cel artykułu

Pierwszym celem artykułu jest podkreślenie roli biblioteki szkolnej w kształtowaniu obywateli społeczeństwa informacyjnego. Fachowe przygotowanie młodego pokolenia do sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym jest wspólnym sukcesem biblioteki (bibliotekarza) oraz użytkowników. Umiejętności i wiedza, którą czytelnicy mogą nabyć w zakresie wyszukiwania, porządkowania, przetwarzania, selekcjonowania czy dokumentowania informacji, mogą przyczynić się do sprawnego ich funkcjonowania w teraźniejszości i przyszłości, dając możliwość realizacji wyznaczonych celów.

Drugim zamierzeniem jest wstępne zapoznanie z częścią badań prowadzonych przez autorkę w omawianym zakresie, a w szczególności – z zakresem realizacji ścieżki międzyprzedmiotowej „Edukacja czytelnicza i medialna” (dalej ECiM) w szkołach (podstawowych, gimnazjalnych i liceach) z udziałem nauczyciela bibliotekarza. Postanowiono również zweryfikować hipotezę, w myśl której świadomość realizacji ścieżki ECiM w danej szkole zależy od przynależności do określonej grupy: nauczycieli (tutaj jako nadawców) lub uczniów (jako odbiorców). Hipotezę postawiono na podstawie obserwacji i rozmów ze środowiskiem, z których wynikało, że uczniowie znacznie rzadziej niż nauczyciele mają świadomość, że w szkole jest realizowana ścieżka ECiM.

Prezentacja badań własnych autorki

Można zaobserwować, że ECiM jako ścieżka edukacyjna nie do końca spełnia pokładane w nią nadzieje. Aż nazbyt często zdarza się, że ścieżki o której mowa nie realizuje się w ogóle. Mówi się o braku widocznych efektów zajęć związanych z książką, biblioteką, mediami i informacją. Ponieważ wizja społeczeństwa teraz i w niedalekiej przyszłości to wizja społeczeństwa opartego na wiedzy, toteż stan taki budzi zdecydowanie niepokój.

Rola jaką może i powinna odegrać biblioteka szkolna w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego jest bardzo istotna, tymczasem w wyniku reformy została ewidentnie niedoceniona. Propozycja wprowadzenia ścieżki międzyprzedmiotowej zamiast zajęć z „Przysposobienia czytelniczego i informacyjnego” spowodowała w wielu szkołach całkowite odsunięcie bibliotekarza szkolnego od edukacji czytelników w formie oddzielnych lekcji. Co więcej, często nie zostali oni zaproszeni do współpracy przy realizacji ścieżki przez nauczycieli przedmiotowych, czemu nie sprzeciwili się również dyrektorzy. Przysłowiowym „gwoździem do trumny” okazały się ostatnie podstawy programowe z 2007 r., w świetle których odpowiedzialność za wprowadzanie zagad-

nień związanych ze ścieżką spoczęła na nauczycielach przedmiotowych*. A przecież szczególnie istotną i ważną formą pracy edukacyjnej nauczyciela bibliotekarza było i powinno być prowadzenie lekcji tzw. bibliotecznych.

Jeżeli w szkole jest realizowana ścieżka ECiM tylko przez nauczycieli przedmiotowych z wyłączeniem nauczyciela bibliotekarza, to co prawda sprzyja kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, ale nie pomaga bibliotece szkolnej realizować w pełni funkcji edukacyjnych, do których została stworzona, a szkoła nie wykorzystuje potencjału jaki tkwi w profesjonalnie do tego zadania przygotowanych nauczycielach bibliotekarzach.

W projekcie badawczym zdecydowano, że najciekawsze rezultaty mogą przynieść badania ilościowe, tak więc wybrano metodę sondażu ankietowego. Zdecydowano się na niepopularne jeszcze źródło zdobywania danych do kwestionariuszy ankietowych – internet. Wybrano portal ankietka.pl, który bezpłatnie udostępnia swoje usługi. Kwestionariusze ankiety mogły być umieszczone na nim dowolnie długo. Nie było też ograniczeń co do liczby pytań i liczby respondentów. W badaniach ankietowych realizowanych w formie elektronicznej za pomocą internetu należało wziąć pod uwagę, że dobór próby badawczej nie może być z góry tak ściśle określony przez badacza, jak to ma miejsce w badaniach tradycyjnych. Jediną możliwością ingerencji w zapewnienie badaniom właściwej próby badawczej było zachęcanie do wypełnienia kwestionariusza poprzez krótką informację umieszczoną na jego początku dotyczącą tego kto prowadzi badania, na jakie potrzeby i do kogo jest kierowana. Liczono, że po przeczytaniu jej, kwestionariusz wypełnią właściwe osoby. W badaniach wzięli udział nauczyciele i uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, liceów z województwa łódzkiego. Badania przeprowadzono w okresie od kwietnia do października 2007 r. Projekt podjętych badań był obszerny. Ze względu jednak na ograniczoną objętość artykułu zdecydowano się na prezentację jedynie jego fragmentu. Postanowiono przedstawić wyniki badań dotyczące realizacji ścieżki ECiM z udziałem nauczyciela bibliotekarza w świetle opinii dwóch grup respondentów: nauczycieli i uczniów. Drugim celem było porównanie opinii nauczycieli i uczniów, którzy zadeklarowali, że nie wiedzą czy ścieżka ECiM jest w ich szkole realizowana. Pozostałe zagadnienia objęte projektem zostaną omówione w szerszej pracy autorki.

W badaniach wzięło udział 215 nauczycieli. Niektórzy spośród nich byli jednocześnie zatrudnieni na różnych poziomach szkół: 4 nauczycieli ze szkoły podstawowej pracowało jednocześnie w gimnazjum, a 2 jednocześnie w liceum, 5 pracowało jednocześnie w gimnazjum i liceum. Odpowiedzi dotyczyły: 154 szkół podstawowych, 53 gimnazjum i 19 liceum. Płeć żeńska zgodnie z przewidywaniami była dominującą. Wg 226 ankiet było 196 kobiet i 30 mężczyzn. Miasto Łódź reprezentowało 92 nauczycieli, miasta z terenu województwa łódzkiego 36, a ze wsi 98. Nauczycieli przedmiotowych odnotowano 177, nauczycieli bibliotekarzy 29 oraz 12 dyrektorów. Liczbę 1400 uczniów stanowiło 771 dziewcząt oraz 629 chłopców. Z Łodzi wypowiedziało się 795 osób, z miast województwa łódzkiego 179, a ze wsi 426. Szkoły podstawowe reprezentowało 695 uczniów, gimnazja 416, licea 289.

* Obecnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 31 sierpnia 2007 r.). Na jego mocy obowiązują już tylko dwa warianty realizacji ścieżki. Dokładny zapis brzmi: „Dyrektor szkoły zapewnia uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym zestawie programów nauczania. Realizację ścieżek edukacyjnych zapewniają nauczyciele wszystkich przedmiotów, którzy do własnego programu włączają odpowiednio treści danej ścieżki. Częściowej realizacji tych ścieżek można dokonać w czasie odrębnych, modułowych zajęć”. Na poziomie gimnazjum przeczytać możemy jeszcze uzupełnienie: „Dotyczy to zwłaszcza ścieżki edukacyjnej „Wychowanie do życia w społeczeństwie”. Z zapisów tych wynika, że nauczyciele bibliotekarze zostali w świetle prawa odsunięci od zajęć dydaktycznych w formie lekcji, ponieważ nie są nauczycielami przedmiotowymi

Interpretacja wyników badań

Respondentom zadano po dwa pytania, aby wyjaśnić kwestię realizacji ścieżki ECiM w szkole. Pytanie pierwsze dotyczyło realizacji ścieżki ECiM w ogóle. Do dyspozycji mieli odpowiedzi: „tak”, „nie” i „nie wiem”. Celem pytania drugiego było ustalenie kto realizuje tematy związane ze ścieżką. Ze względu na specyfikę grup respondentów pytanie drugie dla obu grup brzmiało nieco inaczej. Dla uczniów prościej: „Jeśli tak, to kto realizuje tematy z tej ścieżki?”; do dyspozycji mieli dwa warianty odpowiedzi, które można było zaznaczyć jednocześnie:

- nauczyciel bibliotekarz,
- nauczyciele przedmiotowi.

Dla nauczycieli pytanie brzmiało: „Jaki model realizacji ścieżki *edukacja czytelnicza i medialna* realizowany jest w Twojej szkole? (jeśli nie jest realizowana to pytanie to pomini). Do dyspozycji mieli następujące odpowiedzi:

- bibliotekarsko-przedmiotowy, koordynatorem jest bibliotekarz, a realizatorami bibliotekarz i nauczyciele przedmiotowi,
- bibliotekarski, koordynatorem i realizatorem jest bibliotekarz,
- przedmiotowy, koordynatorem jest jeden z nauczycieli przedmiotowych a realizatorami różni nauczyciele przedmiotowi,
- przedmiotowo-bibliotekarski, koordynatorem jest jeden z nauczycieli przedmiotowych a realizatorami są inni nauczyciele przedmiotowi oraz bibliotekarz,
- inny, opisz.

Przy zliczaniu odpowiedzi dotyczących osób realizujących ścieżkę w danej szkole brano pod uwagę odpowiedzi tylko tych respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie pierwsze twierdząco. Zdarzało się bowiem, że niektórzy respondenci mimo iż stwierdzali, że nie wiedzą czy w szkole jest realizowana ścieżka, wypowiadali się kto realizuje tematy z nią związane. Trudno odpowiedzieć na pytanie, czy respondenci nie zrozumieli pytania, czy też nie do końca byli rzetelni w swoich wypowiedziach.

1. Tabela otrzymanych wyników

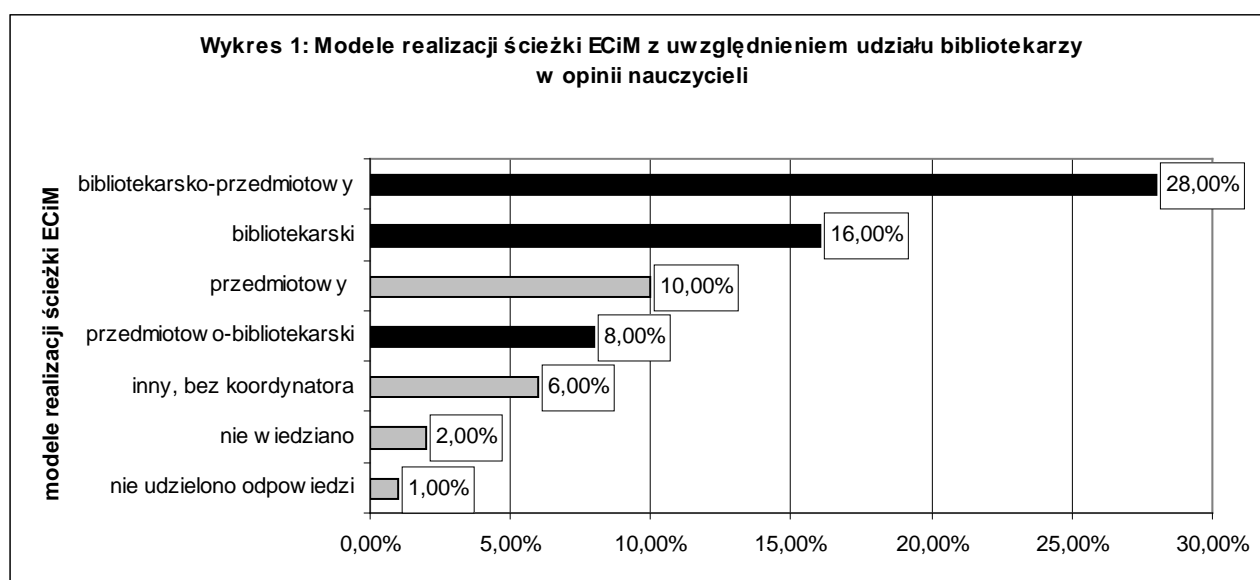
	nauczyciele	uczniowie
Liczba wszystkich respondentów	215 (100%)	1400 (100%)
Potwierdzenie realizacji ścieżki ECiM w danej szkole	71%	33%
w tym potwierdzenie realizacji ścieżki ECiM z udziałem nauczyciela bibliotekarza w danej szkole	52%	24%
Brak świadomości realizacji ścieżki ECiM w szkole	16%	52%
Zaprzeczenie realizacji ścieżki ECiM w szkole	13%	15%

Badania własne 2007 r.

Nauczyciele o realizacji ścieżki ECiM

Zgodnie z wynikami badań 71% nauczycieli spośród 215 zadeklarowało, że w ich szkołach jest realizowana ścieżka ECiM. Pozostałe 13% nauczycieli odpowiedziało na zadane pytanie „nie”, a 16% miało wątpliwości i odpowiedziało „nie wiem”. Model bibliotekarsko-przedmiotowy był najczęściej wybieranym modelem – 28% wszystkich ankietowanych. Model bibliotekarski wybrało 16%, a przedmiotowo-bibliotekarski – 8%. Wymienione modele uwzględniały udział nauczyciela bibliotekarza w zajęciach. Takiego udziału nie potwierdziło 10% ankietowanych wybierających model przedmiotowy, 6% – deklarujących inny model niż wymienione w ankiecie, 2% – nie umiejących sprecyzować jaki model jest realizowany w ich szkole, i 1%, którzy nie odpowiedzieli na to pytanie.

Wyniki zaprezentowano na Wykresie 1. Dotyczą one opinii wyrażonej przez wspomniane 71% respondentów, potwierdzających realizację ścieżki w szkole.

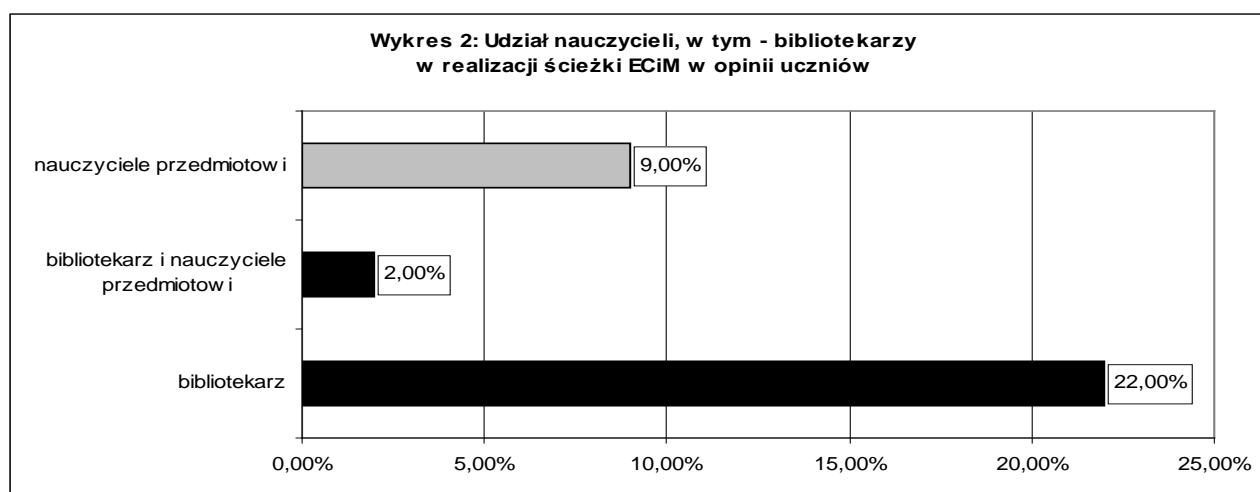
Słupki oznaczone kolorem czarnym oznaczają modele realizacji ścieżki z udziałem nauczyciela bibliotekarza
Źródło: opracowanie własne, data opracowania: 10 marca 2008 r.

Uczniowie o realizacji ścieżki ECiM

Spośród 1400 uczniów 33% stwierdziło, że ścieżka jest w ich szkole realizowana, a 15%, że nie. Pozostałe 52% odpowiedziało, że nie wie. Tematy dotyczące ścieżki w ich szkole realizuje:

- sam bibliotekarz 22%,
- bibliotekarz i nauczyciele przedmiotowi 2%,
- nauczyciele przedmiotowi 9%.

Rozkład procentowy wypowiedzi uczniów, którzy potwierdzili realizację ścieżki ECiM w szkole z określeniem osób, które ją realizują zaprezentowano na Wykresie 2:

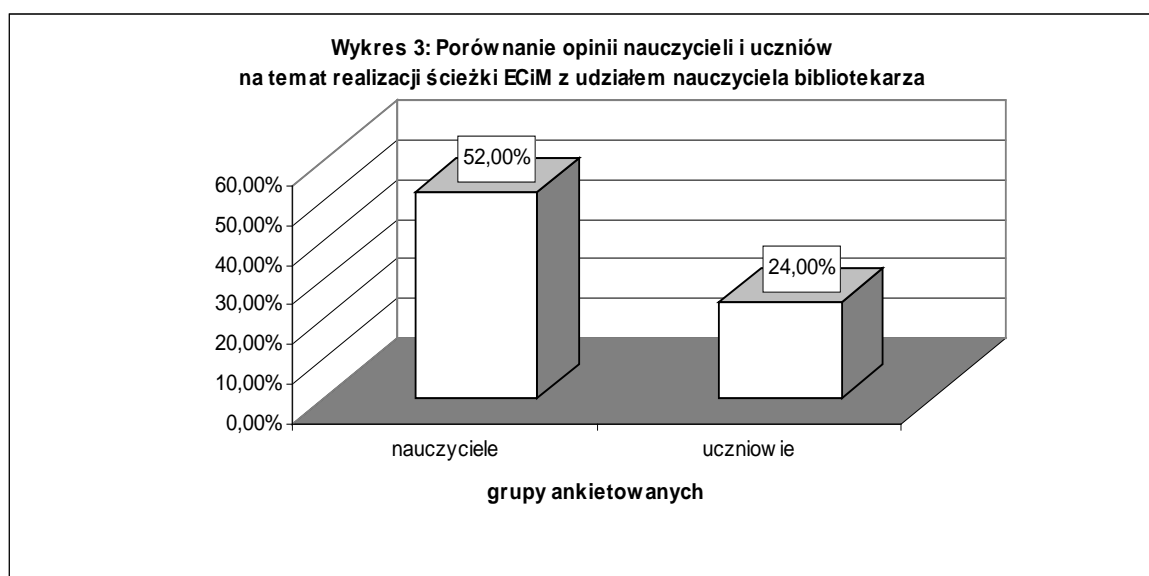
Słupki oznaczone kolorem czarnym oznaczają modele realizacji ścieżki z udziałem nauczyciela bibliotekarza
Źródło: opracowanie własne, data opracowania: 10.03.2008 r.

Porównanie opinii nauczycieli i uczniów na temat realizacji ścieżki ECiM z udziałem nauczyciela bibliotekarza

Zsumowano wypowiedzi nauczycieli, którzy potwierdzili udział bibliotekarza w realizacji ścieżki ECiM (por. Wykres 1). Odpowiednio 28% nauczycieli wybrało model bibliotekarsko-przedmiotowy, 16% bibliotekarski, 8% przedmiotowo-bibliotekarski, co stanowiło razem 52% nauczycieli.

Jedynie 24% uczniów stwierdziło, że w ich szkole jest realizowana ścieżka ECiM z udziałem nauczyciela bibliotekarza, w tym 2% osób dało odpowiedź, że ścieżka jest realizowana jednocześnie z udziałem bibliotekarza i nauczycieli przedmiotowych, a 22%, że realizuje ją sam bibliotekarz.

Porównanie opinii nauczycieli i uczniów w kwestii realizacji ścieżki ECiM z udziałem nauczyciela bibliotekarza naniesiono na Wykres 3:

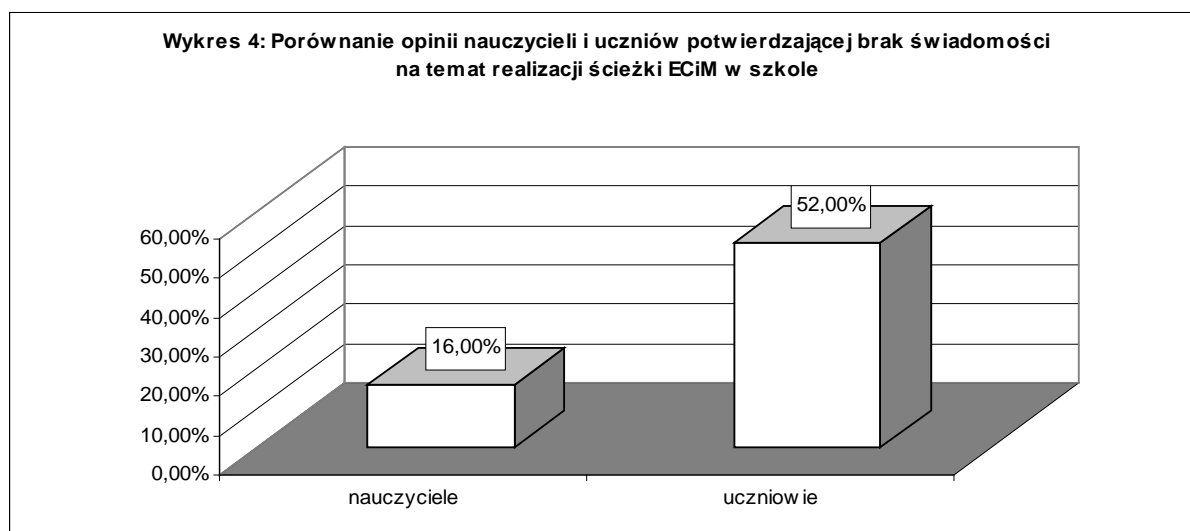

Źródło: opracowanie własne, data opracowania: 27.01.2008 r.

Weryfikacja postawionej hipotezy

Zauważono, że wielu uczniów nie ma świadomości, że uczestniczy w realizacji ścieżki ECiM, nawet w sytuacji, gdy jest ona w rzeczywistości realizowana w danej szkole. Nauczyciele przedmiotowi rzadko uświadamiają uczniów, że w danej chwili realizują tematy związane ze ścieżką. Ponieważ nie ma oddzielnego przedmiotu, a treści ścieżki realizowane są w ramach różnych przedmiotów, efekt jest właśnie taki, że uczniowie nie wiedzą że w ich szkole jest realizowana ścieżka ECiM.

Porównano odpowiedzi na ten temat obu grup respondentów 16% nauczycieli i aż 52% uczniów nie wiedziało, czy w szkole jest realizowana ścieżka. Zebrane wyniki zilustrowano na Wykresie 4:

Źródło: opracowanie własne, data opracowania: 27.01.2008 r.

Różnica w świadomości obu grup respondentów jest znacząca. Postawiono hipotezę, świadomość realizacji ścieżki ECiM zależy od przynależności do grupy nauczycieli lub uczniów.

Ponieważ otrzymane dane miały charakter jakościowy, zdecydowano się do potwierdzenia lub obalenia hipotezy, wykorzystać test Chi-kwadrat. W przypadku ustalenia zależności między wziętymi pod uwagę cechami, planowano do ustalenia siły tej zależności, wykorzystanie współczynnika C Pearsona.

Dla przypomnienia: pytanie zadane dwóm grupom respondentów dotyczyło realizacji ścieżki ECiM w szkole (bez względu na udział nauczyciela bibliotekarza). Respondenci mieli do dyspozycji odpowiedzi: „tak”, „nie” i „nie wiem”. Do przeprowadzenia testu Chi-kwadrat wzięto pod uwagę tylko odpowiedzi: „nie wiem” – traktując je jako brak świadomości respondentów co do faktu realizacji ścieżki w szkole oraz odpowiedzi „tak” – jako wyraz świadomości ankietowanych i jednocześnie informację, że ścieżka ECiM jest realizowana. Nie wzięto pod uwagę odpowiedzi „nie”, ponieważ udzielili jej świadomi respondenci, w których szkołach ścieżka nie jest realizowana. Z ogólnej liczby ankietowanych wyłączono więc 217 uczniów ($1400 - 217 = 1183$) oraz 27 nauczycieli ($215 - 27 = 188$), którzy na postawione pytanie: Czy w waszej szkole jest realizowana ścieżka ECiM? odpowiedzieli „nie”. W tabeli umieszczono szczegółowe dane do omawianego zagadnienia:

2. Tabela. Dane liczbowe do testu Chi-kwadrat dla hipotezy o zależności świadomości realizacji ścieżki ECiM od przynależności do określonej grupy respondentów

	Nauczyciele	Uczniowie	Razem
Świadomość realizacji ścieżki ECiM	a=153	b=459	g=a+b=612
Brak świadomości realizacji ścieżki ECiM	c=35	d=724	h=c+d=759
Razem	e=a+c=188	f=b+d=1183	N=e+f+g+h=1371

Kolejne etapy obliczeń wartości składowych χ^2 dla hipotezy o zależności świadomości realizacji ścieżki ECiM od przynależności do określonej grupy respondentów

	f _e	f _o	f _e - f _o	(f _e - f _o) ²	(f _e - f _o) ² : f _o
a	f _e = a = 153	83,92	69,08	4772,05	56,86
b	f _e = b = 459	528,08	-69,08	4772,05	56,86
c	f _e = c = 35	104,08	-69,08	4772,05	56,86
d	f _e = d = 724	654,92	69,08	4772,05	56,86
χ^2					$\Sigma = 227,44$

Wartość χ^2 dla stopnia swobody 1df i przyjętego poziomu istotności 0,05 wynosi 3,84 [Zaczyński 1997, s. 39 – tablica].

Według testu Chi-kwadrat wartość $\chi^2 = 227,44$ jest wyższa niż 3,84, tak więc uzyskane wyniki wystarczyły do obalenia hipotezy zerowej o niezależności badanych cech.

Standaryzacja wyników:

Kkor = C : Cmax dla C = $\sqrt{[\chi^2 : (\chi^2 + N)]}$ i Cmax = 0,38 (dla tablic czteropolowych)

Kkor = 0,23 : 0,38 = 0,61

Zgodnie z przyjętą skalą siły natężenia zależności badanych cech prezentowaną poniżej, badaną zależność oceniono na wysoką.

3. Tabela. Skala natężenia zależności dla otrzymanych Ckor

Wartość Ckor	Określenie siły natężenia zależności badanych czynników
0,81–1	bardzo wysokie
0,61–0,8	wysokie
0,41–0,6	średnie
0,21–0,4	umiarkowane
0,01–0,2	słabe

Źródło: opracowanie własne

Wniosek: Test Chi-kwadrat potwierdził z prawdopodobieństwem 95 %, że zachodzi zależność między badanymi cechami, co potwierdziło postawioną hipotezę. Według przyjętej skali, po standaryzacji wyników, zależność między badanymi cechami oceniono na wysoką.

Weryfikacja hipotezy

Hipoteza, że świadomość realizacji ścieżki ECiM w danej szkole jest zależna od przynależności do określonej grupy: uczniów lub nauczycieli potwierdziła się. Siła natężenia badanej zależności została oceniona jako wysoka.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Odkrycie szczepionki przeciwko wściekliznie przez francuskiego chemika i prekursora mikrobiologii Ludwika Pasteur'a było niewątpliwym jego sukcesem, choć tak naprawdę bardziej dziełem przypadku niż wynikiem badań, które prowadził. Kiedy zarzucono mu, że osiągnięcie jego nie jest rezultatem jego wiedzy, a raczej szczęścia odpowiedział, że to prawda, ale szczęśliwy traf sprzyja umysłom wykształconym [Pasteur 2007, dok. elektr.]. Wiedza, którą posiadał Pasteur była jednakże tylko bazą. Do osiągnięcia sukcesu, potrzebne było również działanie oraz umiejętności. Do takich umiejętności, pożądanych w osiąganiu sukcesu, należą: wyszukiwanie, selekcjonowanie, dokumentowanie, przetwarzanie i wykorzystywanie informacji. Również Pasteur je posiadał, choć ich wymiar był oczywiście wykładnią współczesnych mu czasów.

Obecnie jednym ze specjalistów w szkoleniu umiejętności dokonywania różnego typu operacji na informacji jest nauczyciel bibliotekarz w szkole. Jest, a przynajmniej powinien być. Szkoły mogą odnieść sukces w postaci przygotowania uczniów do czynnego uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym poprzez prowadzenie zajęć z zakresu ECiM. Sukces szkoły warunkuje późniejszy sukces uczniów, gdy posiadą pożądaną wiedzę i umiejętności. Najbardziej optymalnym wariantem byłoby, gdyby szkoły wykorzystywały do realizacji tego celu wspomnianych specjalistów – nauczycieli bibliotekarzy.

Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie bardzo często nie mają świadomości, iż uczestniczą w zajęciach ze ścieżki ECiM. Na pytanie czy w szkole jest realizowana ścieżka ECiM nie umiał odpowiedzieć trochę częściej niż co drugi uczeń (52%). W podobnej sytuacji było 16% badanych nauczycieli. Jak widać różnica w nieświadomości uczniów i nauczycieli jest znacząca, a w świetle przeprowadzonych badań, zależność między świadomością na temat realizacji ścieżki ECiM w szkole a przynależnością do grupy jej odbiorców – uczniów i nadawców – nauczycieli, oceniono ją na wysoką.

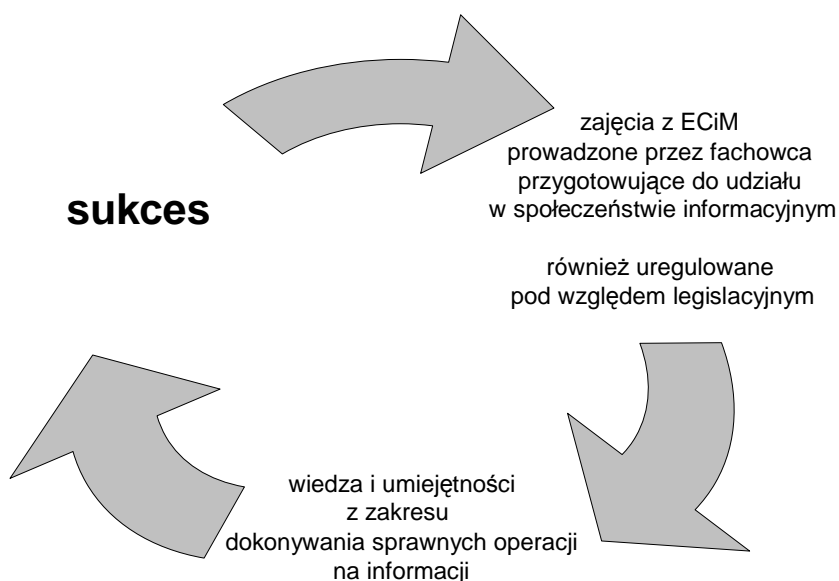
W niektórych szkołach, zajęcia takie odbywają się bez udziału specjalisty – nauczyciela bibliotekarza, na lekcjach przedmiotowych. Potwierdziło to 9% uczniów i 16% nauczycieli. W świetle obecnych podstaw programowych realizacja treści z zakresu omawianej ścieżki została scedowana na nauczycieli przedmiotowych. W rzeczywistości jednak co drugi nauczyciel twierdzi, że zajęcia z ECiM odbywają się i to z udziałem bibliotekarza – 52%. Podobne zdanie ma co czwarty ankietowany uczeń – dokładnie: 24%. Nie trudno zauważyć, że sytuacja prawna nie jest korzystna zarówno dla bibliotekarzy, nauczycieli i przede wszystkim – uczniów.

Brak odzwierciedlenia zapisów legislacyjnych w praktyce wprowadza bałagan i dezorientuje. Zdarzają się szkoły, w których ścieżka ECiM jest po prostu nie realizowana. Taką sytuację potwierdziło 15% uczniów i 13% nauczycieli.

Jak to zmienić?, bo że zmienić warto i potrzeba – środowiska bibliotekarskiego przekonywać nie trzeba. Duet w postaci: biblioteka szkolna jako zaplecze i bibliotekarz jako profesjonalny instruktor i przewodnik po świecie informacji – to droga do teraźniejszego i przyszłego sukcesu uczniów! Dlaczego wobec tego brak odpowiednich zapisów legislacyjnych, regulujących stan faktyczny i pokazujących właściwy kierunek działań w szkole?

Prezentowane wnioski można byłoby ująć w schemat:

Schemat 1.: Etapy osiągania sukcesu – wizja przykładowa

Źródło: opracowanie własne, data opracowania: 31.03.2008 r.

Wykorzystane źródła i opracowania

- Andrzejewska, J. (1977). Biblioteki szkolne w perspektywie dziesięcioletniej szkoły średniej. *Roczniki Biblioteczne* z. 1–2, s. 411–412.
- Emerson, R. W., dok. elektr. (2008). [W:] W. i E. Wojtowiczowie. <http://sukces.l.pl/> [odczyt: 17.03.2008].
- Juszczak, S. (2004). Statystyka dla pedagogów. Zarys wykładu. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 230 s.
- Kopaliński, W., dok. elektr. (2008). Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Wyd. I w Internecie. <http://www.slownik-online.pl/kopaliniski/A5AD73CB1EC5ABAD4125659900724E6D.php> [odczyt: 7.03.2008].
- Kopmeyer, M. R. (1993). Praktyczne metody osiągania sukcesów Warszawa: Dom Wydawniczy Bellona, 447 s.
- Pasteur, L., dok. elektr. (2007). http://pl.wikiquote.org/wiki/Ludwik_Pasteur [odczyt: 12.03.2008].
- Maj, J. (2007). Statystyka w bibliotece i jej otoczeniu. Warszawa: SBP, 188 s.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego, Dz. U. MEN 1999 nr 14 poz. 129, zał. 1.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w profilach w liceach profilowanych, Dz. U. MEN 2001 nr 61 poz. 625.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz. U. z dnia 31 sierpnia 2007 r.
- Zaczyński, W. P. (1997). Statystyka w pracy badawczej nauczyciela. Warszawa: Wydaw. „Żak”, 46 s.
- Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 13 maja 1983 r. w sprawie programu pracy biblioteki szkolnej, Dz. Urz. MOiW nr 5 poz. 31.